

กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร (clearing-house mechanism: CHM) ดำเนินงานตามมาตรา 18 วรรค 3 ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยความร่วมมือทางวิชาการและวิทยาศาสตร์ระหว่างภาคี เป็นเครือข่ายให้ภาคีและผู้เกี่ยวข้องทำงานด้วยกัน เพื่อการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ

ศูนย์ความเป็นเลิศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

หน่วยงานในภูมิภาคหลายแห่ง ได้ดำเนินการส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน อย่างมีประสิทธิภาพ และอย่างต่อเนื่อง ภาคเหนือ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ภาคใต้ อุทยานการศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ภาคตะวันออกเฉิงเหนือ ศูนย์วิจัยอนุกรมวิธานประยุกต์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาคตะวันออก คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับการยกย่องให้เป็น Biological Diversity Center of Excellence หรือศูนย์ความเป็นเลิศด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และยังได้มีการจัดทำและร่วมเป็นเครือข่ายกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของประเทศไทย

ภาคธุรกิจกับความหลากหลายทางชีวภาพ

การมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการดำเนินงานตามอนุสัญญาฯ คืออีกหนึ่งแนวทางสำคัญที่จะทำให้การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพเป็นไปได้อย่างยั่งยืน ในปี 2552 สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้จัดการประกวดภาคธุรกิจที่ดำเนินการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพดีเด่นขึ้น เพื่อเชิดชูเกียรติและเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพที่ดีและยั่งยืน บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และเครือเจริญโภคภัณฑ์ ได้รับรางวัลประกาศเกียรติคุณภาคธุรกิจที่ดำเนินการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพดีเด่น บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด บริษัท ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าราชนบุรีโฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) บริษัท ฟอเรสทรี จำกัด และการไฟฟ้านครหลวง ได้รับรางวัลการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพดีเด่น ด้านระบบนิเวศป่าไม้ ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ และด้านการฟื้นฟูธรรมชาติ ตามลำดับ และบริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) ได้รับรางวัลชมเชยด้านการศึกษาและการสร้างความตระหนัก และในปี 2554 ได้ร่วมการจัดทำแนวทางการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ

ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิจัย

เครือข่ายผู้เชี่ยวชาญทั่วประเทศมากกว่า 50 สาขาวิชา รวมจำนวนกว่าพันคน หลากหลายสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คือเครือข่ายสำคัญ ที่ดำเนินการศึกษาวิจัย และให้ข้อมูล ความเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะ ที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

หน่วยงานพันธมิตร

ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา องค์กรส่วนท้องถิ่น ชุมชน คือกำลังและภาคีสำคัญ ของการร่วมรักษาและฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านป่าไม้ พื้นที่คุ้มครอง ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรธรณี พันธุ์พืช สัตว์ป่า ปศุสัตว์ พิพิธภัณฑสถานพิทยาศาสตร์ สวนสัตว์ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย หน่วยงานด้านกฎหมาย แผนและนโยบาย ฯลฯ ต่างปฏิบัติงานภายใต้ความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ พร้อมทั้งบูรณาการกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยอย่างยั่งยืน

<http://chm-thai.onep.go.th>

กลไก
หลากหลาย... ข้อมูล
หลาย... ข่าวสาร

ทางชีวภาพ

สำนักความหลากหลายทางชีวภาพ
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
60/1 ซอยพญาภิรมย์ 7 ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์: 0 2265 6639 โทรสาร: 0 2265 6638
E-mail: chm_thai@onep.go.th
web site: <http://chm-thai.onep.go.th>

กลยุทธ์ครอบคลุม องค์การชัดเจน

นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน มีกรอบระยะเวลา 5 ปี ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ทำแล้วถึง 4 ฉบับ ซึ่งฉบับที่ 4 (2556-2560) ได้กำหนดทิศทางการดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ความหลากหลายทางชีวภาพ (2554-2563) ของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) เพื่อให้ประเทศไทยสามารถบรรลุเป้าหมายที่ยั่งยืนด้านการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

คณะกรรมการระดับชาติ การดำเนินงานอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย กำกับดูแล และเสนอแนะ โดยคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานชุดต่างๆ โดยคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธาน แต่งตั้งขึ้นภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 ภายใต้คณะกรรมการฯ มีคณะอนุกรรมการ คือ คณะอนุกรรมการอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ คณะอนุกรรมการที่ปรึกษาพฤกษศาสตร์ว่าด้วยพื้นที่คุ้มครอง และคณะอนุกรรมการส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนโดยภาคธุรกิจ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสำนักความหลากหลายทางชีวภาพในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือหน่วยประสานงานกลางระดับชาติของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ และพิธีสารนาโงยาว่าด้วยการเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมมีหน้าที่ประสานและสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ตามพันธกรณี ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานเพื่อจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน จัดตั้งดำเนินกลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการจัดตั้งศูนย์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความปลอดภัยทางชีวภาพ จัดทำรายงานแห่งชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ และคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง

รายงานผลอย่างสม่ำเสมอ

ประเทศไทยจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ และจัดส่งให้สำนักเลขาธิการอนุสัญญาฯ ทุก 4 ปี คือ 2541 2545 2549 และ 2553 ตามลำดับ รายงานฯ แสดงสถานภาพ กิจกรรม นโยบาย มาตรการ และแผนการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย และสรุปการดำเนินงานด้านต่างๆ เช่น พื้นที่คุ้มครอง การฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ความหลากหลายของชนิดพันธุ์และพันธุกรรม การเข้าถึงและแบ่งปันผลประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรม ความปลอดภัยทางชีวภาพ กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร งานวิจัย การเสริมสร้างสมรรถนะด้านต่างๆ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การลดแทรกปรนแดนด้านความหลากหลายทางชีวภาพผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นต้น ตลอดจนทิศทางการดำเนินงานในอนาคต

สิ่งมีชีวิตที่มี และที่กำลังถูกคุกคาม

ทะเบียนรายการชื่อสิ่งมีชีวิตของประเทศไทย รวบรวม และจัดพิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ปี 2538 จำนวนกว่า 20 เล่ม ทะเบียนรายการฯ แสดงชื่อสามัญ ชื่อวิทยาศาสตร์ ถิ่นที่อยู่อาศัย สถานภาพ และสถานที่พบ รวมเกือบ 30,000 ชนิด เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การกำหนด และดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพได้อย่างเหมาะสมต่อไป

ทะเบียนรายการชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย ของพืช สัตว์มีกระดูกสันหลัง (สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และปลา) ชนิดพันธุ์บางชนิดมีการคุ้มครองภายใต้กฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ขณะที่บางชนิดยังไม่มีการคุ้มครอง ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดทำ มาตรการ กลไก รวมถึงกฎหมายเพื่อคุ้มครองชนิดพันธุ์ และแหล่งที่อยู่อาศัย (species and habitat act) ต่อไป

ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤตทางความหลากหลายทางชีวภาพ (biodiversity hotspots) ประเทศไทยจัดอยู่ในเขตพื้นที่วิกฤตทางความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิภาคอินเดีย-พม่า ในจำนวน 34 แห่งที่กระจายอยู่ทั่วโลก การติดตามตรวจสอบสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเร่งด่วน ภายใต้การคุกคามจากกิจกรรมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่วิกฤตฯ จะนำไปสู่การวางแผนเพื่อหามาตรการป้องกันและรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ให้คงอยู่สืบไป

รับมือกับชนิดพันธุ์ต่างถิ่น

ทะเบียนรายการ และมาตรการป้องกัน ควบคุม และกำจัดชนิดพันธุ์ต่างถิ่น ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาในประเทศไทย และสามารถตั้งถิ่นฐาน และมีการแพร่กระจายได้ในธรรมชาติ เป็นชนิดพันธุ์เด่นในสิ่งแวดล้อมใหม่ และเป็นชนิดพันธุ์ที่อาจทำให้ชนิดพันธุ์พื้นเมืองสูญพันธุ์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และก่อให้เกิดความสูญเสียทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสุขอนามัยของมนุษย์ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นพบหลากหลายรูปแบบ และมีปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากในระบบนิเวศต่างๆ ของประเทศไทย เช่น ระบบนิเวศภูเขา ระบบนิเวศป่าไม้ ระบบนิเวศแหล่งน้ำในแผ่นดิน และระบบนิเวศเกษตร เป็นต้น ตัวอย่างชนิดพันธุ์ต่างถิ่น เช่น กระถินยักษ์ บัวตอง หญ้าขจรจบ ไมยราบยักษ์ ปลาชุกเกอร์ ปลาหมอเทศ ปลาตุ๊กตาสีเขียว และหอยเชอร์รี่ เป็นต้น การทำความเข้าใจและสามารถระบุชนิดพันธุ์ต่างถิ่นจะช่วยดำเนินการป้องกัน ควบคุม และกำจัดอย่างเหมาะสมต่อไป

ติดตาม ดำเนินงานตามโปรแกรมงาน

ระบบนิเวศหลักของโลกใบนี้ ได้แก่ ระบบนิเวศภูเขา ป่าไม้ แหล่งน้ำในแผ่นดิน พื้นที่แห้งแล้งและกึ่งชื้น เกษตร ทะเลและชายฝั่ง และเกาะ การติดตามตรวจสอบสถานภาพและประเมินผลการดำเนินการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายของระบบนิเวศเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศ มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานภายใต้หัวข้อสำคัญ เช่น ลักษณะของระบบนิเวศ ผลผลิต และกรอบระยะเวลาการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์และคุ้มครอง การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ ภัยคุกคาม และการป้องกันแก้ไขปัญหา และผลสัมฤทธิ์ เป็นต้น

เผยแพร่กว้างไกล ข้อมูลทันสมัย

เว็บไซต์จังหวัด เพื่อให้การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนดำเนินไปได้อย่างกว้างขวาง จึงมีการสนับสนุนการจัดทำเว็บไซต์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของแต่ละจังหวัด ประกอบด้วยข้อมูลต่างๆ ภายใต้หัวข้อความหลากหลายในระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์ ปัจจัยคุกคาม ความรู้ตามชนบทธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น พื้นที่สำคัญทางด้านความหลากหลายทางชีวภาพ หน่วยงาน/องค์กรงานวิจัย/รายงาน โครงการ/กิจกรรม รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญ/นักวิจัยสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง นักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน และมีการเชื่อมโยงเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

Bio Brief เอกสารหน้ากระดาษ A4 ที่บอกเล่าเรื่องราวในประเด็นความหลากหลายทางชีวภาพที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

E-Newsletter ความเคลื่อนไหว และการดำเนินงานในแวดวงความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในประเทศและนานาชาติ งานวิจัย บทความวิชาการ เกร็ดน่ารู้ เอกสารเผยแพร่ใหม่ๆ หลากหลายเรื่องราวทางวิชาการ และการประชุมต่างๆ ซึ่งมีคุณค่าต่อการใช้ประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจ

ปูพื้นฐานเพื่อการคุ้มครอง ป้องกัน

พื้นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์พืช (important plant areas; IPA) พื้นที่ธรรมชาติหรือกึ่งธรรมชาติที่ประกอบด้วยความมากมายทางพฤกษศาสตร์ และ/หรือมีพืชหายาก พืชถูกคุกคามและ/หรือพืชเฉพาะถิ่น และ/หรือสังคมพืชที่มีคุณค่าทางพฤกษศาสตร์สูง หรือมีความโดดเด่นต่อความหลากหลายของพืช ในเบื้องต้นมีพื้นที่ 102 แห่งทั่วประเทศ การกำหนดพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์พืช เป็นเครื่องมือในการป้องกัน จัดการ และอนุรักษ์พื้นที่ที่มีความสำคัญต่อความหลากหลายของพืช และสนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นกรอบการบูรณาการการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

พืชที่ใช้ในวัฒนธรรม ประเพณี การยับยั้งการลดลงของทรัพยากรพืช และให้ความเคารพ และส่งเสริมการถือปฏิบัติที่สืบทอดตามธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้อง คือ การเกี่ยวพันการดำรงชีวิต ความมั่นคงทางอาหารของท้องถิ่น การขจัดความยากจน และการเสริมสร้างสุขอนามัยอย่างยั่งยืน การใช้ประโยชน์พืชในวัฒนธรรมและประเพณีในภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีมากกว่า 200 ชนิด โดยมะพร้าวและกล้วยมีการนำมาใช้ประโยชน์มากที่สุด